

Ivo Mijo Andrić

HUMOR BEZ GRANICA – POTEPUH ANTOLOGIJA

Dragutin Lončar: HUMOR U HRVATSKOJ, L. D. Baltazar, Oroslavje 2025. godina

Na zanimljiv i svake pažnje vrijedan duhoviti put otisnuo se poznatinovinar, urednik, publicist, aforist i humorist Dragutin Lončar, vječiti zagorski mladić u najboljim poznim stvaralačkim godinama.

Nakon gotovo tri desetljeća pripremanja i uređivanja kultnog hrvatskog časopisa za humor, satiru i aforistiku Potepuh, neumorni Dragec odvažio se prirediti i u svijet odaslati opsežnu antologiju duhovitih priloga koji su od sredine devedesetih godina prošloga stoljeća do kraja prvog kvartala dvadeset prvoga vijeka razvedravali i uveseljavali ljude naših prostora. Učinio je to da zadovoljni vlastitu spisateljsku znatiželju i ljudsku zadaću, ali i iskonsku želju i potrebu ljubitelja humora, satire i mudre aforističke misli da se nastave smijati veselim zapisivačkim djelima umjetnika lijepe književne riječi i velemajstora likovnog i crtačkog izričaja. Tako je nastala opsežna Potepuhova antologija, bolje reći, duhoviti zbornik ponajboljih pisanih i likovnih radova koji su objavljivani od 1996. godine do danas. Radi se o tisućama stranica časopisa iz kojih su odabrani prilozi za više od 350 stranica ove vrijedne knjige namijenjene za gimnastiku duha i ljudsku razbibrigu.

Humor je odvajkada bio duhovni i duhoviti proizvod ljudskog uma koji je smatran eliksirom vedrine i izvorom smijeha kao zdravstvene preventive i učinkovitog lijeka za sve bolesti prošlosti i današnjice. Nema te boljke koja se ne može preduprijeti, ublažiti, ili otkloniti vedrim duhom, zaraznim smijehom i voljom potencijalno ugroženog ljudskog bića. Vedrina duše slična je vedrome danu. Tamnilo duha slično je mrkloj noći po kojoj čovjek luta daleko od dobrog zdravlja i pravoga puta koji do njega vodi. Kad je smijeh na slobodi, tada su plač i grijeh u dubokoj vodi. Znadu to oni koji su prošli životne brodolome, i koji su iz njih krajnjim naporima izronili i isplivali na obalu spasa.

Za njih je Dragutin Lončar pripremio literarni i likovni koktel ljekovitih misli, riječi, crteža i slika koje nemaju ama baš nikakve nuspojave, niti kontraindikacije kakve imaju svi farmaceutski proizvodi koje nam propisuju i preporučuju naši dobri i plemeniti liječnici opće

i specijalne prakse. Kada otvorite prve stranice knjige pogled vam istoga trena izbistre crteži i slike, a misli razvedre mudri i satirični aforizmi, epigrami, vicevi, pošalice i druge kratke, a duboke misli i izreke. Duhovni su to i književni proizvodi više desetaka i stotina umotvoraca i zapisivača kratkih misli koji baštine i produbljuju filozofijske korijene začete u Antičkoj Grčkoj i starome Rimu. Oni danas djeluju na našim prostorima, šireći mudroslovlje među ljude željne vedrine i duhovne rasonode koja je potisnuta stalno prisutnim ratnim strahotama, i ugrožena razornim djelovanjem političkih elita i samozvanih bjelosvjetskih instant demokrata. Slobode i demokracije ima tamo gdje narod nije gladan i jadan i gdje ne bježi iz zemlje u kojoj je rođen. Sve drugo su šuplje priče i floskule koje su dobra građa za satirične aforizme i epigrame te masne viceve, smjehotresne šale i ubojito duhovite karikature. Autori i zapisivači tih mudrih satiričnih, ironičnih i alegoričnih misli su poznati hrvatski i ini aforisti i humoristi.. Tu su, između ostalih, velemajestori kratke misli: Pajo Kanižaj, Zvonimir Drvar, Vesna Parun, Tomislav Supek, Josip Balaško, Svetislav Biljanović, Jandre Drmić, Marko Grgičević, Zdenka Heršak, Martin Jakšić, Janko Bučar, Marinko Mijović, Željko Bajza, Đuro Bel, Danko Ivšinović, Mladen Vuković, Jandre Drmić, Darko Ciglencečki, Boris Nazansky, Živko Prodanović, Abdurahman Halilović Ahil, Zlatko Garvanović, Tonka Lovrić, Savo Ilić, Milan Rupčić, Aljoša Vuković, Ivan Bradvica, Jozo Čizmić, Josip Sirovec, Rajko Šobak, Dražen Jergović...i malenkost potpisnika ovih redova. S njima su i brojni svjetski velikani mudre misli i riječi: Aristotel, Platon, Ezop, Ovidije, Bismarck, Goethe, Balzac, Zola, Remarque, Kafka, Hesse i drugi. Njihovi mudroslovni uradci, uz radove brojnih drugih pisaca, krase ovu sjajnu knjigu neograničenog roka trajanja i velike humorističko-satirične vrijednosti.

Dovrtljivi Dragec, čiji su korijeni duboko urasli u zemlju zagorskog i krapinskog čovjeka, u misaonom i likovnom smislu otišao je unatrag tisućama godina dalje od starih Grka, dajući u časopisu i knjizi, crtežu i karikaturi podjednaku važnost kao i pisanoj formi ljudskog izražavanja. Tako je argumentirano posvjedočio da su ljudi naših prostora, milenijima prije grčkih mislilaca, na kamenim zidovima špilja i pećina crtali pripadnike svoje vrste te druga živa bića i svekolike prirodne ljepote. Bili su, dakle, izrazito prirodoslovno i ekološki orijentirani i osviješteni, što se ne može reći za neke njihove današnje nasljednike. Sve se to može vidjeti u Muzeju krapinskih neandertalaca, izgrađenom i otvorenom za javnost prije petnaestak godina.

Naš dični pračovjek živio je u okolici Krapine prije 130.000 godina, gdje nam je na kamenim špiljskim zidovima, uz vatru koju je koristio za razne korisne namjene, ostavio u

naslijeđe i začetke likovne umjetnosti, koja je do danas prošla mnoge secesijske i recesijske faze i opstala zahvaljujući upornom crtačkom i slikovnom radu više stotina i tisuća likovnih pregalaca. Među njima i nekoliko desetaka Potepuhovih crtača i karikaturista koji su razvedravali i uljepšavali stranice časopisa. Od poznatijih tu svakako treba spomenuti: Ota Reisingera, Icu Voljevicu, Davora Štambuka, Srećka Puntarića, Nika Titanika, Petra Pismetrovića, Krešimira Skrozeta, Slobodana Butira, Branka Medaka, Žarka Luetića, Ivana Haramiju, Damira Novaka, Branka Meštrovića, Zdenka Puhina, Mladena Savića, a od nove garde: Nađana Dumanića i Elmedina Došlu. Tu su i mnogi drugi vedri i vrijedni crtači, koji su svojim priložima uljepšavali stranice Potepuha i održavali ga na životu u vremenu kad su u Hrvatskoj pogašeni gotovi svi humoristički časopisi od nacionalnog značaja. A bilo ih je ranije na desetke dok je humor značio društvu više nego što znači u ovo današnje, nazovi novo demokratsko doba.

Znatan dio knjige ispunjen je i svezvremenskim općenarodnim vicevima, šalama i zafrkancijama koje i najozbiljnije čitače tjeraju na smijeh, ma koliko im ta vrsta humora bila strana i teško pamtljiva. Dobar vic zлата vrijedi ako se zna dobronamjerno pročitati i ispričati onima koji vole tu vrstu humora. U izboru viceva, šala i karikatura urednik Dragec nije postavljao nikakve granice dobrog građanskog i gospodskog ukusa, niti se ustručavao objaviti i one radove koji će kod auto cenzora duha, umjesto smijeha, izmamiti crvenilo na obraze, a kod vjernika neizbježno križanje zbog neumjerene sočnosti jezičnih izraza i zorne eksplicitnosti likovnog prikaza međuljudsko-ženskih odnosa. No, kad se sve sagleda hladne glave i iz ugla zbiljne umjetničke slobode, autorima i uredniku nema se što drugo reći osim: svaka čast majstori na stvaralačkoj otvorenosti i na uredničkoj širini i dubini.

Dio prostora u knjizi posvećen je napisima o humoru kao nezaobilaznoj društvenoj pojavi i temi koja relaksira ljudsku dušu i društvene odnose te kao književnoj vrsti koju su ratna događanja i višestranačka demokratizacija u znatnoj mjeri potisnule sa društvene scene. Uvođenje verbalne demokracije omogućilo je da se; „popu može reći da je pop, a bobu da je bob“, ali nije dalo imunitet onome tko to kaže od bočnih udara nosilaca društvene moći. Odvažniji govornik, zbog proklamirane slobode govora neće danas biti zatvoren, ali će na druge načine osjetiti težinu vlastite verbalne otvorenosti. Recimo: ne dobivanjem ili gubitkom posla, uskraćivanjem potpore za umjetničko stvaralaštvo, skidanjem s liste kandidata za nagrade i priznanja, ili smanjenjem stečenih prava i određenih materijalnih prinadležnosti. Demokracija i demokratizacija imaju cijenu koju svatko na svoj način mora osjetiti i iskusiti,

ako je to u birokratskom i stranačkom interesu. U državi reda mora biti i tu se nikome kroz prste ne može gledati. Naravno, ako nije u poziciji onoga koji gleda kroz prste.

Potepuhova antologija humora, satire i aforistike sadržajno je književno djelo kakvo se rijetko pojavljuje na našim, ali i na širim europskim prostorima. Za njezin nastanak i javnu objavu najveće zasluge pripadaju Dragutinu Lončaru Dragecu i njegovom veselom timu pisaca i crtača, koji nije štedio vrijeme i sredstva da održi časopis u vremenu kad je sve padalo pod naletom kapitala kome je profit bio uvijek ispred zdravog smijeha i ljudske vedrine. Za to mu, umjesto društvenog priznanja i debelo zaslužene poticajne državne nagrade, upućujemo jedno veliko HVALA! Živ nam i zdrav bio Dragec i uzbrdo brz. I neka tvoji i naši Potepusi nastave šetnju i skitnju prelijepim zagorskim i hrvatskim krajevima. Na radost siromašnog puka i sreću bogate vlasti.

ŽIVJELI! Potepuh sve časti!